MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE

Seduta tas-27 ta' Novembru, 2003

Citazzjoni Numru. 294/2003

Kevin Sciberras

vs

Dr. Leslie Cuschieri u l-P.L. Veronica Rossignaud u b'digriet tad-9 ta' April 2003 gew appuntati kuraturi deputati biex jirrappresentaw lill-assenti Joanne Sciberras

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici a fol. 1 fejn gie premess:-

Illi l-kontendenti zzewgu fil-5 ta' Gunju 1998 fi Queens Country, New York, l-Amerka;

Illi il-kunsens tal-partijiet kien ivvizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja matrimonjali jew fuq

id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha kif kontemplat fl-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta**;

Illi il-kunsens tal-partijiet inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew aktar ta' l-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga kif kontemplat fl-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta**;

Illi l-konvenuta ghalkemm ma kientix interdetta jew marida b'mohhha, ma kellhiex fiz-zmien li sar iz-zwieg, ukoll minhabba raguni temporanja, setghat intelletwali jew ta' rieda bizzejjed biex jinholoq kunsens ghaz-zwieg;

Illi ghalhekk iz-zwieg kontrattat bejn il-kontendenti huwa null u bla effett ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi;

Illi ghalhekk l-istess attur talab lil din l-Onorabbli Qorti sabiex:-

1. Tiddikjara null u bla effett ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi z-zwieg kontrattat bejn il-kontendenti fil-5 ta' Gunju 1998.

Bl-ispejjez u l-konvenuta ngunta in subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol. 3 tal-process;

Rat il-lista tax-xhieda a fol. 4;

Rat ir-rikors datat 21 ta' Marzu 2003, fejn l-esponent talab umilment li din l-Onorabbli Qorti jogghobha tinnomina kuraturi deputati biex jirrappresentaw lill-assenti Joanne Sciberras u dan taht dawk il-provedimenti li jidhrilha xierqa u opportuni;

Rat id-digriet tal-24 ta' Marzu 2003, fejn gie ordant il-hrug tas-soliti bandi;

Rat id-digriet datat 9 ta' April 2003 fejn gew nominati Dr. Leslie Cuschieri u l-P.L. Veronica Rossignaud bhala kuraturi ghall-finijiet kollha tal-ligi;

Rat in-nota ta' l-eccezzjonjiet ta' Dr. Leslie Cuschieri u l-P.L. Veronica Rossignaud fejn eccepew bir-rispett:-

1. Illi b'digriet tad-9 ta' April 2003 huma gew nominati kuraturi deputati biex jirrapprezentaw lill-assenti Joanne Sciberras;

2. Illi huma m'ghandhomx mezz kif jikkomunikaw mal-persuna minnhom rapprezentata u ghalhekk mhumiex edotti mill-fatti tal-kaz odjern;

3. Illi ghalhekk huma jirrizervaw li jeccepixxu ulterjorment.

Rat il-lista tax-xhieda pprezentata mill-konvenuti a fol. 23 tal-process;

Rat in-nota ta' l-attur tat-3 ta' Gunju 2003 fejn permezz taghha pprezenta zewg affidavits;

Rat il-verbal tal-Hamis 19 ta' Gunju 2003;

Rat il-verbal tat-Tlieta 4 ta' Novembru 2003 fejn il-kawza giet diferita ghas-sentenza ghas-27 ta' Novembru 2003;

Rat id-dokumenti esebiti;

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

<u>II. KONSIDERAZZJONIJIET.</u>

i) <u>PROVI PRODOTTI.</u>

Illi fl-affidavit tieghu, l-attur, Kevin Sciberras jghid:-

"Illi fl-ahhar ta' Gunju jew bidu ta' Lulju l997, waqt li kont qed nghix New York, l-Amerka, iltqajt ma' Joanne Sciberras fuq chat program fuq l-internet. Bdejna nitkellmu fuq l-internet. Kienet qaltli li dak iz-zrnien kienet gharusa lil xi hadd u kienet ser tizzewweg. Il-konversazzjonijiet taghna fuq i-internet ma kienux xi haga ta' kuljum pero

meta konna ninzertaw lil xulxin fuq l-internet. Fl-ahhar ta' Novembru l997 kienet qaltli li kienet telqet lill-gharus li kellha. Gimgha qabel il-Milied konna ddecidejna li niltaqghu. Bejn il-Milied u l-Ewwel tas-Sena ergajna ltqajna u fid-9 ta' Jannar l998 bdejna nohorgu regolarment".

"Illi ftit wara Valentine's Day tal-l998 kienet qaltli li ma kienx ………., kienet ghamlet pregnancy test u kien irrizulta li kienet tqila. Jien assumejt lil t-tarbija kienet tieghi ghax kont taht l-impressjoni illi kienet qed tohrog mieghi biss f'dak il-perjodu".

"Illi sa' dak iz-zmien ir-relazzjoni ta' bejnietna ma kienitx xi wahda serja. Konna ilna xi xahar jew ftit iktar biss nohorgu flimkien u l-idea li nizzewwigha lanqas biss kienet tghaddi minn mohhi. Ma kontx nafha bizzejjed. Hi kellha habta illi tahbi l-affarijiet minni. Domt ma sirt naf illi hija kellha zewgt itfal diga minn relazzjonijiet precedenti. L-ewwel qaltli li kellha tifel wiehed, imbaghad li kellha tifla, imbaghad li kellha tnejn, imbaghad qaltli li missierhom kien ragel iswed. Kienet ukoll uriet hafna interess f'xi proprjeta kellha l-familja taghna, haga li kienet laqtitni".

"Illi pero' meta hija qaltli li kienet tqila jien hassejtni obligat nibda nahseb biex nizzewweg. Jien trabbejt f'familja tradizzjonali u kattolika u kemm ghalija u kif ukoll ghall-familja tieghi kienet xi haga kera li wiehed ikollu tfal illegittimi. Kien ghalhekk biss li accettajt li nizzewweg".

"Illi Joanne kienet herqana biex nizzewwgu pero' fl-istess hin kienet tircievi hafna telefonati li ghalija kienu strambi. Kienu icemplulha irgiel li uhud minnhom kienet harget maghhom qabel u kienu jitolbuha biex tiltaqa' maghhom. Tant kienu jcemplu li spiccajt cempilt lil xi tlieta minnhom u tlabthom biex ma jcempluliex iktar".

"Illi zzewwigna fil-5 ta' Gunju l998 go Queens County, New York, minghajr ma ghidt lill-genitiuri tieghi. Pero' ma morniex nghixu flimkien mal-ewwel. Ghamilna xi jumejn nghixu jien ghand ommi u hi ghand ommha u missierha. Wara xi jumejn jien mort noqghod maghha ghand ommha.

Malli mort beda l-inkwiet. Dik il-gurnata stess kont ikkoregejt lit-tifla taghha u dak il-hin stess keccietni mid-dar. Hassjet dak il-hin illi kienet hadet ghaliha fuq ix-xejn tant li bdejt inhoss illi kienet qed tipprova ssib skuza biex tkeccini".

"Illi fl-l5 ta' Ottubru l998 twieldet it-tifla li kelli maghha Alyssa Sciberras".

"Illi ftit wara kienet saret ovvja li z-zewgt itfal li kellha l-mara minn relazzjonijiet qabel ma ltaqghat mieghi kellhom problemi. Kienu saru xi rapporti min-naha ta' l-iskola taghhom u bdejna ninnutaw illi kienu bdew jesperimentaw sesswalment ta' eta' zghira hafna. Dan wassal biex gew nominati social workers. Irrizulta eventwalment lil dawn iz-zewgt itfal kienu gew abbuzati sesswalment fil-passat u wasslu biex oht il-mara inizzjat proceduri biex tinghata hi il-kura u kustodja tat-tfal. Il-mara ma kkontestatx dawn il-proceduri u t-tfal gew fdati f'idejn ohtha".

"Illi fid-9 ta' Novembru l999 twieled tifel iehor li jismu Brendon Sciberras".

"Illi meta ghexna l-Amerka kien deher ovvju illi Joanne ma kienitx impenjat ruhha fiz-zwieg. Fil-fatt id-dar ma kienet taghmel assolutament xejn. Ikel sikwit kont ingib minghand ommi u missieri. Huma wkoll kienu jahslulna l-hwejjeg kemm-il darba. Kien hemm ukoll nuqqas ta' mpenn lejn it-tfal. Fil-fatt la kienet taghti kaz x'titmaghhom u lanqas ma kienet taghti kaz hemmx hrieqi bizzejjed id-dar ghalihom".

"Illi jien kont bdejt inhajjarha sabiex immorru Malta u nibdew hajja hemm ghax issa, li t-tfal taghha kienu ghand ohtha, stajna immorru Malta bit-tfal taghna facilment".

"Illi gejna Malta u morna nghixu f'dar Ghawdex ma' ommi u l-familja tieghi. Pero' fil-frattemp missieri li kien baqa' l-America miet u jien u ommi tlajna l-Amerka biex ingibu l-gisem ta' missieri u nirrangaw xi affarijiet konnessi ma' wirt. Fil-frattemp il-mara li kienet baqghat Ghawdex kienet bil-gideb taghha, irnexxielha iggelled lili u lil hija.

B'konsegwenza ta' dan jien u l-mara spiccajna morna nghixu go dar il-Gzira wahedna".

"Illi hemmhekk bdejna ikollna argumenti kuljum u kienet taqla' dawn l-argumenti kollha hi. Darba kienet issuggeriet illi ggib mara d-dar biex tghix maghha, haga li jien rajt stramba hafna. Darba, waqt argument, kienet qaltli li kienet ser issiefer tant il-boghod biex ma nsibiex".

"Illi fl-l0 ta' April 200l il-mara qabdet u siefret minn Malta bit-tfal minghajr ebda indikazzjoni. Baghtitni nixtrilha xi groceries wara x-xoghol. Meta mort lura d-dar sibt kollox nadif. Il-mara ma kienitx hemm u lanqas it-tfal. Cempilt hafna postijiet biex nara fejn kienet pero fl-ahhar skoprejt illi kienet telqet minn Malta mal-Lufthansa ta' l-12.O0p.m. biex tmur lura l-America".

"Illi jien cempilt 'l ommi li kienet ghadha l-Amerka li mmedjatament marret l-Airport tistenniha biex tara ghalfejn kienet telqet minn hawn. Malli nizlet il-mara mill-ajruplan kien hemm ragel iswed jistenniha u lil ommi qaltilha biex thalliha bi kwietha ghax dan ir-ragel l-iswed kien il-familja l-gdida taghha u li ma riditx taf bija iktar'.

"Illi llum sirt naf lil ghandha relazzjoni ma' mara mizzewwga u dan nafu ghax kont cempilt jien stess u kellimt lir-ragel ta' din il-mara l-ohra"

Illi giet prezentata wkoll xhieda ta' omm l-attur, **Mary Scibberras** li tat ix-xhieda taghha permezz tal-procedura tal-affidavit a. fol 28 u 29.

ii) PRINCIPJI LEGALI.

Illi dawn il-premessi huma kkontemplati fl-**artikolu 19 (1) (d) (f) u (h) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** u cjoe` l-**Att dwar iz-Zwieg**.

Illi l-attur issottometta illi z-zwieg bejnu u bejn il-konvenuta ghandu jigi dikjarat null *inter alia* a bazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255** li jghid:

“(d) jekk il-kunsens ta’ xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b’difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b’anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg”.

Illi dwar dan is-sub-artikolu din il-Qorti kif presjeduta diga’ kellha okkazjoni tezaminah, u ghalhekk taghmel referenza ghas-sentenza **“Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajar gia` Borg”** (Cit. Nru. 1564/97/RCP – deciza fil-21 ta’ Ottubru 1999) u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi fis-sentenza **“Kevin Spiteri vs Avukat Dr Renzo Porella Flores et noe”** (Cit. Nru. 2443/97/RCP – deciza 18 ta’ Jannar 2000) il-Qorti ghamlet referenza ghall-espozizzjoni ta’ ***Viladrich***:

"*Thus, there is grave lack of discretion of judgement when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgement refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties, which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring*" (***Viladrich, P.J.,*** **“Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated.” (Montreal, 1993)**, p. 686).

Illi kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Dawn huma "*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual*

well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics" (***Viladrich, P.J.,*** op.cit., p. 687).

Illi wkoll fis-sentenza **"Alexandra sive Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia"** (P.A. (VGD) 10 ta' Settembru 1997) inghad ukoll li:

"Kwantu ghad-difett serju ta' diskrizzjoni ta' gudizzju – ***art. 19 (1) (d)*** *– biex ikun hemm nuqqas serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju jrid ikun hemm inkapacita' psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, jew li jiddeciedi liberalment, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (****"Isabelle Zarb vs Stephen Attard –*** *P.A. 21 ta' Novembru 1995). Mhix ghalhekk kwistjoni ta' inkompatibilita' ta' karattru, jew ta' decizjoni jew decizjonijiet zbaljati. Il-paragrafu* ***(d)*** *ikompli jitkellem dwar "anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg". Il-Qorti tosserva li l-ligi taghna tirrikjedi mhux biss anomalija psikologika tkun wahda serja, izda li tkun taghmilha impossibbli mhux sempliciment difficli, li wiehed jaqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg ossia jassumihom".*

Illi ghalhekk b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju l-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwalsiasi stat ta' immaturita` li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha fil-mument li jinghata l-kunsens reciproku (**"Nicholas Agius vs Rita Agius gia Caruana**" – P.A. (VDG) tal-25 ta' Mejju,1995); "**Theresa Mangion vs Keith Mangion**" (P.A. (RCP) 30 ta' Dicembru 2002 Cit Nru: 356/01/RCP).

Illi li kieku l-legislatur irrikjeda maturita` shiha u perfetta, ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. In-nuqqas ta' *discretio judicii* hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita` ta' parti jew ohra fiz-zwieg li taghti l-kunsens liberu u xjenti taghha ghar-rabta taz-zwieg. Kif jispjega l-gurista **Colagiovanni** meta sostna li:-

"*Il matrimonio, in quanto patto ossia "foedus" … … … richiede una capacita` intelletuale e volitiva al di sopra di ogni altro contratto che e` per lo meno rescindibile, in casi determinati dalla legge, richiede quindi una integrita` di mente e di liberta`, dato che … … … si tratta di assumersi una "servitus" per tutta la vita*" (**Forum, 1990**, Vol. 1 part I, p. 72).

Illi pero`, kif gia inghad, b'immaturita` jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju d-dottrina u l-gurisprudenza "*non si riferiscono ad una piena e terminale maturita`, non esigono nei nubenti una conoscienza perfetta ed esaustiva di cio` che comporta il matrimonio, non richiedono una preveggenza chiara ed assoluta di cio` che puo compartare la vita coniugale, ne` un perfetto equilibrio volitivo-affettivo, ne` infine una conscienza perfetta delle motivazioni della scelta matrimoniale. Ecco perche` riesce piu` appropriato l' uso del termine discrezione di giudizio, che fa riferimento ad un certo discernimento ma non implica il raggiungimento di una maturita` piena*" (***Pompedda, M.F.,*** "**Il Consenso Matrimoniale in Grocholewski"** – ***Pompedda – Zagglia*****, "Il Matrimonio nel Nuovo Codice di Diritto Canonico"** (Padova, 1984), p. 46).

Illi kif gie affermat diversi drabi minn din il-Qorti, inkluz fis-sentenza **"Alessandra sive Sandra Mc Monagale qabel Mamo vs Mario Mamo"** (P.A. (VDG) 26 ta' Ottubru 2000) ikun hemm id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fis-sens ta' l-ewwel parti tal-paragrafu **(d)** imsemmi kemm-il darba jirrizulta li, *"fil-mument ta' l-ghoti tal-kunsens matrimonjali, parti jew ohra tkun priva b'mod sostanzjali, ossia gravi, minn dik il-fakolta` kritiko-estimativa jew kritiko-valutativa dwar l-oggett tal-kunsens taz-zwieg, jew*

*minn dik il-maturita` affettiva li hija presuppost ghal ghazla libera dwar l-imsemmi oggett. Id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju, ghalhekk, ma hux semplicement nuqqas ta' hsieb, nuqqas ta' riflessjoni; anqas ma jfisser li wiehed jaghmel ghazliet jew jiehu decizjonijiet zbaljati – infatti decizjoni jew ghazla zbaljata hi perfettament kompatibbli ma' diskrezzjoni ta' gudizzju" (ara, "**Emanuel Camilleri vs Carmen Camilleri"**, P.A., 10 ta' Novembru 1995).*

Illi l-istess sentenza tkompli tghid *"li parti fiz-zwieg ma tkunx fehmet sufficjentement, fis-sens li ma tkunx hasbet bizzejjed jew ma tkunx irriflettiet bizzejjed fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali tal-hajja mizzewga, ma jammontax necessarjament ghal difett (serju) ta' diskrezzjoni ta' gudizzju* (**"*Selina-Maria Vella Haber vs Joseph Gatt"***, *P.A., 15 ta' April 1996)"*.

Illi ghalhekk biex ikun hemm in-nuqqas jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju kif ravvizat fl-**artikolu 19 (1) (d)** irid ikun hemm l-inkapacita` psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku/psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, u li jiddeciedi liberament, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (ara f'dan is-sens, fost ohrajn, **"*Jacqueline Cousin vs Bernard Simler"***, P.A., 3 ta' Gunju 1998; ***"Roseanne Cassar vs Kenneth Cassar"***, P.A. 19 ta' Ottubru 1998; u **"*Carmelo Grima vs Mary Andrews"***, P.A. 2 ta' Novembru 1998).

Illi proprju ghalhekk ukoll il-legislatur jirrikjedi li d-difett ta' diskrezzjoni jrid ikun wiehed serju u l-anomalija psikologika tkun wahda serja.

Illi kif jispjega ***Bersini***, id-diskrezzjoni ta' gudizzju tikkonsisti f'zewg elementi distinti izda konkorrenti u interdipendenti:-

"*La piena avvertenza e il deliberato consenso … … … La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettiva, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturita` di giudizio*

e la maturita` affettiva … … … La maturita` di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all' atto da compiere, agli obblighi essenziali da assumersi e ai doveri coniugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturita` affettiva comporta generalmente quella adequata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotivita` che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volonta` e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo cosi` una mancanza di consenso libero (immaturita` affettiva) e ponderato (immaturita` di giudizio)" (***Bersini, F.,*** **"Il Diritto Canonico Matrimoniale."** (Torino, 1994), p. 97).

Illi l-istess awtur, imbaghad ikompli jispjega dwar kemm irid ikun serju d-difett ta' diskrezzjoni biex wiehed ikun jista' jghid li hemm id-difett fil-kunsens u l-konsegwenti nullita` taz-zwieg:-

"*Se ci si chiede quale grado di discrezione di giudizio possa ritenersi proporzionato al matrimonio, rispondiamo anzitutto che, sia per la conoscenza intellettiva come per la deliberazione volitiva, dovra' essere maggiore di quello richiesto per peccare mortalmente e per stipulare gli altri contratti. Il motivo sta nel fatto che il consenso matrimoniale riguarda obbligazioni che si proiettano nel futuro ed e` ordinato all' assunzione di uno stato di vita che incide su tutta l' esistenza con un contratto perpetuo e irrescendibile che comporta una serie di gravi obblighi ad esso inerenti. Per dare un valido consenso, non e` sufficiente il grado di ragione col quale speculativamente uno sappia che cosa e` il matrimonio; e` necessaria la maturita` di giudizio capace di ponderare in concreto i doveri e i diritti che uno deve assumersi per tutta la vita. In altri termini, e` necessaria la discrezione non tanto per l' atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni che da quell' atto derivano. Una discrezione che impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazione degli impegni sostanziali del matrimonio e non di tutto il suo valore etico, religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l' eta prescritta*

dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrate, per qualsiasi motivo, la capacita` intellettiva e volitiva sopra descritta sia gravamente alterata o addirittura mancante, si dovra` ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio" (*ibid.* pp. 97-98).

Illi hawnekk il-Qorti, pero`, tixtieq tippreciza li ghazla libera, kunsens hieles, ghar-rabta taz-zwieg mhux sinonimu mal-kuncett ta' ghazla facli, u dan kif gja gie ndikat fis-sentenzi fuq kwotati, tant li inghad li:-

"*… … ... se il sogetto non e` in grado di superare [i] condizionamenti interiori, allora si dira` che la scelta di lui non e` stata libera; lo sara` invece qualora pur pressato da tali impulsi provenienti dal proprio psichismo, da un' affettivita` non sufficientemente matura o anomala, e quindi anche di fronte a conflitti interiori, sara` stato capace di superarli, di dominarli razionalmente, di scegliere con autonomia ... ... In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioe` col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica societa` coniugale, sia nei rigwardi dell' altra parte sia nei riguardi della prole*" (***Pompedda, M.F.,*** **"Incapacita` di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento."** (Bologna, 1991), pp. 231, 233).

Illi kwantu ghad-difett fil-kunsens dovut ghall-anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, il-ligi taghna, bhad-dritt kanoniku **(Can. 1095 (3))** tirrekjedi mhux semplici diffikulta` izda mpossibilta` li wiehed jaqdi *ossia* jassumi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Inkapacita` jew impossibilta` vera f'dan il-kuntest hi ipotizzabbli biss fil-prezenza ta' anomalija psikologika serja li, independentement minn kif wiehed jaghzel li jiddefiniha jew jiklassifika fil-kamp tal-psikjatrija jew tal-psikologija, tintakka sostanzjalment il-kapacita` "*di*

intendere e/o di volere". "*L' incapacita` di assumere gli oneri essenziali della vita coniugale*", jghid il-***Bersini***, "*rende la persona inabile al matrimonio, anche nell' ipotesi … … … che al momento di contrarre le nozze abbia avuto la discrezione di giudizio sufficiente per un valido consenso*" (op. Cit., p. 99).

Illi ta' l-istess portata huma s-sentenzi **"Anthony Gaffiero vs Juanita Gaffiero nee' Sultana"** (P.A. (VDG) 17 ta' Novembru 2000) u **"Anna Galea vs John Walsh"**, (P.A. (VDG) tat-30 ta' Marzu 1995). Inerenti, ghalhekk, f'dawn l-obbligazzjonijiet hemm l-obbligu tal-partijiet li jaghtu lilhom infushom lil xulxin fit-totalita` taghhom sabiex tigi stabbilita bejniethom *"the community of life and love"*.

Illi fl-ahharnett din il-Qorti taghmel riferenza ghal dak li nghad fis-sentenza fl-ismijiet **"Nathalie O'Toole vs Patrick O'Toole"** (P.A. (N.A.) 25 ta' Marzu 2002) fejn inghad li:-

"Il-kunsens moghti fiz-zwieg skond din l-istess gurisprudenza mhuwiex dak il-kunsens semplici rikjest fil-kuntratt in generali ghaliex il-kuntratt taz-zwieg huwa wiehed "sui generis" u ta' ordni pubbliku. Illi ghalhekk il-partijiet f'kuntratt ta' zwieg mhux biss irid ikollhom il-kapacita' li jaghtu dak il-kunsens, izda li l-istess irid jigi moghti bl-iktar mod liberu u xjenti ghal dak kollu li tirrikjedi r-rabta taz-zwieg. Il-kuntratt taz-zwieg ghandu jigi apprezzat mhux biss bl-ghajnejn oggettivi tal-ligi, izda jrid isib is-sinifikat tieghu fir-relazzjonijiet ta' koppja u l-iskop ahhari taz-zwieg, cjoe' li tnejn minn nies jaghtu lilhom nfushom lil xulxin ad eskluzjoni ta' kollox u kulhadd. Meta ghalhekk ghal xi raguni jew ohra dak il-kunsens ma jkunx gie moghti bil-konoxxenza shiha ta' dak li jgib mieghu z-zwieg, allura jinholoq dubju kemm dak il-kuntratt matrimonjali huwa wiehed validu."

Illi kif inghad fis-sentenza ***"Al Chahid vs Mary Spiteri"*** *(P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002)* inoltre *l-kunsens irid ikun wiehed tali li permezz tieghu l-parti li tesprimih trid tkun konxja ta' l-obbligi, id-dmirijiet u r-responsabbiltajiet li ggib*

maghha l-hajja mizzewga bhal ma huma l-elementi ta' unjoni permanenti, esklussiva w irrevokabbli.

Illi dawn il-principji kollha gew kkonfermati f'diversi sentenzi moghtija minn din il-Qorti nkluzi **"Maria Rita Calleja vs Mohamed Ben Mohamed Khemiri"** (P.A. (RCP) 17 ta' Frar 2000); **"Nicolai Balzan vs Simone Cremona"** (P.A. (RCP) 9 ta' Marzu 2000); **"Ousama Sadalah vs Doris Tanti"** (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000); **"Josephine Gabriel vs Dr. Georg Sapiano et nomine"** (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **"Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro"** (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001**); "Mazen Dadouch vs Maria Dadouch xebba Galea"** (P.A. (RCP) 22 ta' Marzu 2002); **"Albert Grech vs Josette Grech"** (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002); **"Marco Tanti vs Catherine Azzopardi"** (P.A. (RCP) 30 ta' Mejju 2002); **u "Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia"** (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002) fost ohrajn.

Illi min-naha l-ohra fl-**artikolu 19 (1) (f)** jinghad ukoll li z-zwieg ikun null:-

19 (1) (f) "*jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg*".

Illi dan is-sub-artikolu wkoll gie diskuss u ezaminat fis-sentenza **"Nicolai Balzan vs Simone Cremona"** minn din il-Qorti kif presjeduta (Cit. Nru. 1019/98/RCP – deciza fid-9 ta' Marzu 2000) u **"Mark Spiteri vs Susan Margaret Spiteri"** (P.A. (RCP) 27 ta' Frar 2001) u a skans ta' ripetizzjoni qed issir referenza ghall-principji hemm enuncjati. Illi *inoltre* fis-sentenza **"Theresa Taguri nee` Spiteri vs Avukat Christopher Cilia et noe"** (Cit. Nru. 3130/96/NA – deciza P.A. (NA) fl-10 ta' Novembru 1999) gie ritenut illi:-

"*Fl-interpretazzjoni ta' dan is-sub-inciz gie ritenut mill-Qorti taghna illi l-eskluzjoni pozittiva ma kellhiex neccesarjament tirrizulta biss minn xi haga espressa direttament izda setghet tigi espressa bl-imgieba ta' xi*

parti fil-perjodu immedjatament qabel u wara li jkun inkiseb l-istess kunsens".

Illi ta' l-istess portata huma s-sentenzi **"Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro"** (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001); **"Joseph Gabriel vs Dr. Georg Sapiano *nomine*"** (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **"Carmen El Shimi gja Tanti vs Ibrahim Mohamed Mohamed Ibrahim El Shimi"** (P.A. (NA) 20 ta' Gunju 2000); **"Mary Rose Abder Rahim vs Esam Abder Rahim"** (P.A. (NA) 31 ta' Mejju 2000); **"Ousama William Hfez Sadallah vs Doris Dalli"** (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000) u "**Albert Grech vs Josette Grech**" (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002 Cit. Nru. 793/01/RCP).

Illi l-ahhar raguni li ingabhet ghat-talba ghal tali annulament hija dik abbazi tal-**artikolu 19 (1) (h) tal-Kap 255** li jipprovdi li:-

(h) jekk xi wahda mill-partijiet, ghalkemm ma tkunx interdetta jew marida b' mohha, ma kellhiex fiz-zmien li sar iz-zwieg, ukoll minhabba raguni temporanja, setghat intelletwali jew ta' rieda bizzejjed biex jinholoq kunsens ghaz-zwieg.

<u>iii) APPREZZAMENT TAL-PROVI.</u>

Illi mill-provi prodotti jirrizulta ampjament car u skjet li l-unika raguni li wasslet lill-attur sabiex jizzewweg lill-konvenuta, u vice versa kien il-fatt li l-istess konvenuta inqabdet tqila qabel iz-zwieg mill-istess attur u ghalhekk f'dik is-sitwazzjoni l-attur hass li ma kellux xelta hlief li jizzzewweg lill-konvenuta, animat ukoll mill-fatt li huwa hassu ghall kollox responsabblki ghal-posizzjoni li sabhet ruhha fiha l-istess konvenuta u allura l-partijiet jidher li accettaw li jizzewwgu sabiex l-istess tarbija titwieled fiz-zwieg.

Illi mill-provi prodotti jidher li l-attur ha din id-decizjoni nonostante l-fatt li ma kellhu l-ebda hsieb ta' zwieg mal-konvenuta f'dak il-perjodu ta' hajtu u wkoll minkejja l-fatt li mix-xhieda fuq prodotta ma jidhirx li kien affjatament bejn

il-partijiet, tant li huwa ddeskriva li r-relazzjoni li kellhu qabel iz-zwieg ma kienitx wahda serja, ghalkemm dan jidher li ma kienitx diffikolta' sabiex l-partijiet ikollhom relazzjonijiet intimi li frott tal-istess twieldet it-tarbija imsemija.

Illi bil-mod li saru l-affarijiet anke qabel iz-zwieg jidher car li zwieg gie rrangat fi kwistjoni ta' ftit xhur u t-tarbija twiledet xi erba' xhur wara. Illi dan kollu huwa ferm il-boghod mill-kunsens necessarju sabiex jidhol f'unjoni permanenti ta' tnejn in-nies ta' din in-natura, u anke mir-rapporti li kien hemm bejn il-kontendenti wara dan is-suppost zwieg jidher car li ftit jew xejn kien hemm rispett u akkordju bejniethom, ahseb u ara kunsens proprju li wiehed jifhem l-kuncett ta' zwieg, indissolibbli u li wiehed jghix litteralment ghall-parti l-ohra f'kollox b'dan li jkun hemm unjoni ta' hajja matrimonjali, bid-drittijiet u obbligi minnha naxxenti.

Illi tant jidher ovvju li l-attur izzewweg biss ghaliex l-konvenuta inqabdet tqila minnhu, li ghalkemm sar jaf li l-istess konvenuta kellha ulied minn relazzjoni precedenti, haga li jidher ma kienx infurmat biha meta beda r-relazzjoni mal-konvenuta, huwa xorta wahda ghazel li jizzewweg lill-konvenuta, u dan juri b'liema animu huwa dahal ghall din is-suppost unjoni.

Illi jidher car li l-kunsens tal-partijiet kien ukoll vizzjat stante li kien hemm l-eskluzjoni pozittiva tal-elementi essenzjali taz-zwieg, u dan jidher car mil-fatt li ghall-konvenuta z-zwieg kien biss mezz sabiex it-tarbija li kienet gejja fid-dinja titwieled taht il-kappa ta' formalita' ta' zwieg, izda jidher li l-konvenuta qatt ma kellha ntenzjoni li tghix ta' mara mizzewwga u mix-xhieda tal-attur jidher li dan ma waqqafhix li jkollha relazzjonijiet ma' terzi persuni anke waqt l-istess konvivenza taghhom sakemm fl-ahharnett abbandunat lill-attur.

Illi din il-Qorti tirreferi wkoll ghall-incident rakkontat mill-attur fejn wara biss jiem l-konvenuta tefghet lill-attur barra mid-dar ghaliex huwa kkorega lill-uliedha li kellha minn relazzjoni precedenti.

Illi dan kollu juri b'liema mod ljev u bla ebda konsiderazzjoni l-partijiet odjerni dahlu ghaz-zwieg bejniethom, fejn din il-Qorti thoss li l-kunsens ghaz-zwieg veru u validu kien nieqes ghal kollox, u ghalhekk abbazi tal-premess din il-Qorti thoss li dan iz-zwieg bejn il-kontendenti tal-5 ta' Gunju 1998 ghandu jigi dikjarat null u bla effett ghar-ragunijiet imputabbli liz-zewg partijiet abbazi tal-**artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255.**

Illi din il-Qorti ma thossx li mill-istess provi l-allegazzjonijiet attrici abbazi tal-**artikolu 19 (1) (h)** gew ippruvati, anzi thoss li dan is-subartikolu ma japplikax ghall kaz in ezami, u ghalhekk l-azzjoni attrici fuq din il-bazi ma tistax tigi milqugha ghalkemm din hija f'dan l-istadju biss kwistjoni akkademika.

<u>III. KONKLUZJONI.</u>

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi,** billi fil-waqt li tichad l-eccezzjonijiet tal-kuraturi deputati inkwantu l-istess jistghu b'xi mod ikunu inkompatibbli ma' dak hawn deciz, **tilqa' t-talba attrici** b'dan illi:-

1. Tiddikjara null u bla effett ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi li z-zwieg kontrattat bejn il-kontendenti fil-5 ta' Gunju 1998 fi Queen's County, New York, l-Amerika huwa null u bla effett ghall finijiet u effetti kollha tal-ligi u skond id-disposizzjonijiet tal-**artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

Bl-ispejjez jinqassmu bin-nofs bejn il-partijiet fil-waqt li l-kuraturi deputati ghandhom jithallsu skond il-ligi.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------